

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
Fakulta sociálních věd
Institut mezinárodních studií

PROTOKOL O HODNOCENÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE
(Posudek vedoucího)

Práci předložil(a) student(ka): **Kateřina Tylová**

Název práce: *Specifický vývoj Jugoslávie po 2. světové válce a různé pohledy na samosprávný socialismus*

Vedoucí práce (u externích vedoucích uveďte též adresu a funkci v rámci instituce):

František Šístek, M.A., Ph.D

1. **OBSAH A CÍL PRÁCE** (stručná informace o práci, formulace cíle): Práce se zabývá jugoslávským samosprávným socialismem, specifickou variantou socialistického režimu, která se v Jugoslávii v teoretické i praktické rovině rozvíjela od roztržky se SSSR v roce 1948 do přelomu 80. a 90. let 20. století. Autorka se v úvodní části práce pokouší objasnit okolnosti vzniku jugoslávského samosprávného socialismu, jeho hlavní rysy a vývoj od přelomu 40. a 50. let 20. století až po 80. léta 20. století, kdy došlo k rozpadu socialistického režimu i samotné Jugoslávie. V další části práce se pak věnuje rozboru odlišných názorů na podstatu a fungování samosprávného socialismu. Nejprve se zaměřuje na názory současníků (zejména na práce zahraničních autorů, resp. autorů jugoslávského původu, žijících mimo vlast), pocházejících vesměs z období vrcholného rozmachu a počínající krize systému (70. a 80. léta 20. století), v závěrečné části pak analyzuje názory autorů, rekrutujících se primárně z akademického prostředí, sepsané již retrospektivně a s vědomím tragického konce jugoslávského experimentu.

2. **VĚCNÉ ZPRACOVÁNÍ** (náročnost, tvůrčí přístup, argumentace, logická struktura, teoretické a metodologické ukotvení, práce s prameny a literaturou, vhodnost příloh apod.):

Téma samosprávného socialismu se těšilo větší pozornosti v době, kdy ještě existovala socialistická Jugoslávie než po jejím rozpadu, kdy se pozornost většiny specialistů obrátila k různým formám nacionalismu a jejich praktické instrumentalizaci. V posledních letech ovšem zájem o teorii a praxi jugoslávského samosprávného socialismu znovu roste. Bakalářská práce K. Tylové má logickou strukturu, která zachycuje chronologický vývoj jugoslávského samosprávného socialismu i rozvoj názorů na jeho podstatu a případné slabiny. Teoretickému a metodologickému ukotvení práce věnovala autorka relativně malou pozornost. V práci s prameny postupovala selektivně. V rámci rozboru názorů na samosprávný socialismus šlo o logický postup: ačkoli se K. Tylová podrobněji věnovala jen několika autorkám a autorům, dokázala v hlavních rysech postihnout základní škálu názorů na jugoslávský samosprávný socialismus v době jeho existence i retrospektivně. Celkově by však práci zkvalitnila podstatně širší pramenná základna. Platí to také o první části BP, v níž K. Tylová nastiňuje vznik a vývojové peripetie „jugoslávské cesty k socialismu“ na základě příliš omezeného souboru sekundární literatury, zejména obecně známých přehledů. Částečně čerpá také z primárních textů Edvarda Kardelje a v omezenější míře i Milovana Djilase, kteří patřili k hlavním teoretikům jugoslávského samosprávného systému ve fázi jeho vzniku. Diskutuje také o názorech a vlivu J. B. Tita, až do své smrti v roce 1980 nejvyššího stranického a státního představitele a neformálního arbitra v hlavních praktických a ideologických otázkách. Je škoda, že se vzhledem k nedostatku času nevěnovala také postavám dalších jugoslávských teoretiků, kteří ovlivňovali jeho proměnlivou podobu v době jeho vrcholného rozvoje, případně i následné krize (mj. Veljko Vlahović, Stipe Šušteršič a další) ani širšímu spektru jeho dobových kritiků, zahraničních obdivovatelů apod. K. Tylová čerpá především ze sekundární literatury v češtině a v angličtině, bez znalosti jihoslovanských jazyků, která není pro účely bakalářské práce vyžadována. Při využití primárních i sekundárních zdrojů jugoslávské provenience by byl její vhled do celkové problematiky samozřejmě podstatně hlubší.

3. **FORMÁLNÍ A JAZYKOVÉ ZPRACOVÁNÍ** (jazykový projev, správnost citace a odkazů na literaturu, grafická úprava, formální náležitosti práce apod.):

Úroveň jazykového zpracování je na bakalářské úrovni standardní. Z hlediska formálních náležitostí je práce v pořádku, totéž platí o citování a zpracování závěrečné bibliografie. Místy se objevují méně obratné formulace a drobné chyby, které by pravděpodobně dokázala napravit další revize textu. Viz např.:

- s. 7 k základním stavebním kamenům jugoslávského socialismu, jak je postulovali jeho hlavní teoretikové, nepochybně patřila zvyšující se míra decentralizace a řízení podniků dělníky, co si však v dobovém kontextu představit pod pojmem „nebyrokratická sociální demokracie“?
- s. 8-9 tvrzení, že jugoslávští komunisté „upustili od brutálních metod stalinismu“ je diskutabilní - zejména v prvních letech po roztržce se Sovětským svazem se např. v souvislosti s pronásledováním tzv. Informbyrovců v odborné literatuře často hovoří o používání „stalinistických metod v boji proti skutečným i domnělým stalinistům.“
- s. 10 autorka rámuje hlavní fázi formování specifického jugoslávského systému lety 1953-1958. Již v roce 1950 (o čemž sama na jiném místě správně píše) byl ale přijat zákon dělnických radách, který začal být záhy uváděn do praxe. Velkým mezníkem v rozvoji samosprávného socialismu a liberalizačních tendencí ve společenském a kulturním životě byl také VI. kongres KPJ, který se uskutečnil v Záhřebu roku 1952, kde mj. došlo na Djilasův návrh k přejmenování strany (nově Svaz komunistů Jugoslávie, SKJ).
- s. 19 podkapitola *Samosprávný socialismus pohledem historiků* – ne všechny autory, jejichž názory se zde K. Tylová zabývá, lze označit za historiky (např. Nora Beloff – novinářka, byť do jugoslávské problematiky zasvěcená)
- s. 28 místo o jugoslávských republikách se zde hovoří o „jednotlivých státech“, což je nepřijatelná formulace pro období, kdy SFRJ ještě existovala jako jednotný stát
- s. 30 *Summary* – Karl Marks místo Karl Marx.

4. STRUČNÝ KOMENTÁŘ HODNOTITELE (celkový dojem z bakalářské práce, silné a slabé stránky, originalita myšlenek, naplnění cíle apod.):

Práci na původně zamýšleném projektu bakalářské práce, který byl více orientován komparativně (jugoslávský samosprávný socialismus a reformní proces v Československu v 60. letech 20. století), zkomplikovaly autorce bohužel během podzimu 2017 zdravotní problémy jejího původního školitele dr. M. Tejchmana. K. Tylová proto musela v relativně pokročilé fázi svého projektu školitele změnit. Brzy poté upravila na základě mého doporučení také samotné téma tak, aby bylo pro účely bakalářské práce reálně proveditelné (aby dokázala skutečně smysluplně zvládnout původní projekt, musela by se pustit do časově příliš náročného výzkumu). Navzdory nepříznivým okolnostem se K. Tylová ve zbývajícím čase se svým výzkumu vydala odlišným směrem. V rámci možností se jí podařilo základní cíle bakalářské práce naplnit: ve vstupní části práce poskytla stručný přehled vzniku a vývoje samosprávného socialismu v Jugoslávii, v následné diskusi pak rozebrala dominantní názory na jugoslávský samosprávný socialismus, které zaznívaly v době jeho existence (zejm. 70.-80. léta 20. století) i po jeho kolapsu a rozpadu socialistické Jugoslávie. Hlavní slabou stránkou celé práce je ovšem skutečnost, že vznikala poměrně hekticky a ve velmi omezeném čase. Pramenná základna, z níž práce vychází (primární i sekundární zdroje), je v důsledku pozdní změny tématu a nedostatku času poměrně omezená. I bez znalosti jihoslovanských jazyků, která z formálního hlediska beztak není při vypracování bakalářské práce vyžadována, mohla autorka v případě, že by se rozhodla o odevzdání práce až v následujícím semestru, poskytnout poněkud pestřejší rozbor zdrojů a v konečném důsledku možná přijít i na některé originálnější myšlenky a závěry.

5. OTÁZKY A PŘIPOMÍNKY DOPORUČENÉ K BLIŽŠÍMU VYSVĚTLENÍ PŘI OBHAJOBĚ (jedna až tři):

Přispěl systém samosprávného socialismu v podobě, v jaké byl praktikován ve své vrcholné podobě po roce 1974, nějakým způsobem k rozpadu Jugoslávie? Fungoval samosprávný socialismus skutečně v praxi nebo šlo spíš o přívětivou masku, kamuflující centralistické a netransparentní mocenské mechanismy úzké skupiny nejvyššího stranického vedení?

6. DOPORUČENÍ / NEDOPORUČENÍ K OBHAJOBĚ A NAVRHOVANÁ ZNÁMKA

(výborně, velmi dobře, dobře, nevyhověl): **Bakalářskou práci Kateřiny Tylové doporučuji přijmout k obhajobě. Navrhovaná známka: C – velmi dobře.**

Datum:
Praha, 15. ledna 2018

Podpis:

Pozn.: Hodnocení pište k jednotlivým bodům, pokud nepíšete v textovém editoru, použijte při nedostatku místa zadní stranu nebo příložený list. V hodnocení práce se pokuste oddělit ty její nedostatky, které jsou, podle vašeho mínění, obhajobou neodstranitelné (např. chybí kritické zhodnocení pramenů a literatury), od těch věcí, které student může dobrou obhajobou